

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת ד"ר נחמה ליבוביץ
שנת העשרים ואחת

העורכת מודיעה כי לפרשת פנחס
לא יופיע עלון ההודעה

פנחס (תשכ"ב)

ה פ ש ר ה
ראשונה מבין ג' דפורענותא
ירמיהו א'

א. ד...נביא לגויים נתתיך

תרגום יונתן: נבי משקי כוס דלוט לעממא מנחתך.

ע' ירמיה כ"ה ט"ו

רש"י ד"ה נביא לגויים: לישראל שהיו נוהגים עצמם כעכו"ם. כך נדרש בספרי (דב' י"ח) "נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלוקיך" "לך" - ולא למכחישי תורה! הא מה אני מקיים "נביא לגויים נתתיך"? - בבני ישראל שהיו נוהגים כעכו"ם.

שמות רבה כ"ט ז' "אנכי ה' אלוקיך" - הוא הוא דכתיב (עמוס ג') "אריה שאג מי לא יירא". זהו דכתיב (ירמ' פרק י') "מי לא ייראך מלך הגויים, כי לך יאתה!" אמרו הגבאים לירמיהו: "מה ראית לומר "מלך הגויים"? כל הגבאים קוראים אותו "מלך ישראל" ואתה קורא אותו "מלך הגויים"? אמר להם: "שמעתי ממנו: נביא לגויים נתתיך, ואני אמרתי: "מלך הגויים".

אברבנאל... עם היותך בער נתתיך נביא לא לבד לישראל אבל גם לכל הגויים כי על כלם תבא.

1) כמה דעות שונות באמרו כאן בפירושו "נביא לגויים". ואלו הן?
אא (2) הסבר, מה ראה רש"י לפרש כאן על פי הספרי, והלא הוא עצמו מפרש פסוק ז'

ד"ה על כל אשר אשלחך: אל העכו"ם
" ואת כל אשר אצור: לישראל תדבר?

ב. ז. כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצור תדבר.

הערה: פשוט תלך ואת כל אשר אצור תדבר.

(שם) ואת כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצור תדבר. וכן לא עשה הקבה"ו אלא עין ואזן בלבד, והלא כל האברים הוא גלפון באדס. אלא מחו "אזן שומעת ועין רואה..." אתה מוצא שלשה דברים ברא הקבה"ו ברשותו של אדם ושלשה אצור בך שותף. הללו ששה. ברשותו: הידים והפה והרגלים. כיצד? הידים - רצה לעסוק בהם מלאכת שמיעה וטוב, לולב, ציצית, לכתוב תפילין ומזוזות - עושה. רצה לגנוב, לשפוך דם נקי, לקפח את העוברים והשבים - עושה. הפה - בקש לעסוק בתורה, לספר לשון טוב, להלל, לשבח, להתפלל, לומר שירות - אומר. בקש למפר לשון הרע, לחזק ולגדף ולהשבע על שקר - אומר. הרגלים - בקש לילך לדבר מצוה - הולך, בקש לילך לדבר עברה... - הולך. הללו שאינן ברשותו העינים והאזנים והחוטם. העינים - כיצד? היה עובר בשוק, ראה עברה או דבר שהוא מאוס בעיניו... או שלטון שלא היה ברצונו לראותו - מה יעשה? ראה הוא שלא שמוע. האזנים שומעות חרופין וגדופין... שלא בטובתו... וכשהקב"ה חפץ אף אלו שהן ברשותו אינן ברשותו. מבין? ממש ובלעס וירונה וירמיהו...

ירמיהו - אמר לו הקבה"ו "בטחם אצור ובטח ידעתך... ואומר אהה ה' הנה לא ידעתך לפני כן גער אנכי". אמר לו הקב"ה: אל תאמר בער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצור תדבר" - בעל כרחך תלך ובעל כרחך תדבר.

מהו הדילוק הלשוני שעליו בנוי הסדר?

ג. ט. וישלח ה' את ידו ויגע על פי.

שים לב: לא באמר "ויגע" (יור"ד בחיריק) בקל אלא בהפעיל.
מהו הסודא לבשוא דה"ל "ויגע" (פעל ירצא)?

./.

ד. ס' וישלח ה' את ידו ויגע על פי ויאמר ה' אלי: הנה נתתי דברי בפיר
השנה למקומנו את שני המקומות הבאים:

ישעיהו ר' ר' - ז' : ויעף אלי... ובנידו רצפה... ויגע על פי ויאמר הנה
בגע זה על שפתיך וסר עובך וחטאתך תכופר.

ויחזקאל ב' ס' - ג' : ואראה והנה יד שלוחה אלי והנה בו מגילת ספר ויאמר אלי:
בן אדם, את אשר תמצא אכול. אכול את המגילה הזאת...
ואפתח את פי ויאכילני את המגילה הזאת.

1. מה הדומה בשלשת המקומות האלה?
2. במה שונה המקום בישיבה משני האחרים?
3. מה ההבדל בין מקומנו בירמיהו ובין המקום ביחזקאל מבחינה
סגנונית-ספרותית?
4. השוה פסוקנו בירמיהו וביחזקאל לתרגום יונתן:

תרגום יונתן:

ושלח ה' את פתגמי נבואותיה וסדר בפומי
הא שויתי פתגמי נבואתי בפומך

קבל מה דכתיב במגילתא הדא
וארכיבית ית בפשי
ואחכימיבית מה דכתיב במגילתא הדא

ירמיהו:

ס: וישלח ה' את ידו ויגע על פי...
הנה נתתי דברי בפיר

יחזקאל:

ג: א': אכול את המגילה הזאת
ואפתח את פי
ויאכילני את המגילה הזאת

- א. מה ההבדל המהותי בין סגנון הנביא לבין סגנון התרגום ומה
ההבדל ביניהם מבחינה אסתטית-ספרותית?
- ב. מה המריץ את התרגום לתרגם בדרך זו?

ה. י"ז אל תחת מפניהם - פן אחתך לפניהם.

ר' יוסף ב"ר שמעון קרא:

אל תירא שאני אחיך לפניהם, שלא אחתך בידם.

רד"ק

אם לא תירא ותבטח בי, אצילך מידם, ואם תירא מהם אחיך ואפילך לפניהם.

באר

(שלמה בן דוד זאנץ, ווילנא תר"ט)
שרשו "חתת" וענינו דרך שאלה ותמיהה: הרי אחתך לפניהם? "הלא נתתיך היום..."
על דרך אורח היום פן תפלט" לדעת הרד"ק שפירשו בחמיה, כלומר: תחשוב שמא
תפלט אורח חיים?

מלבי"ם

"אל תחת מפניהם" - להחניף להם, כי אז "אחיך לפניהם, לא אם תעיז
פניהם

תרגום אסטענזאסער:

צאנץ ביכט פאר איהנען, זאנסט ווערדע איך דיך אין איהרר געגענווארט
צו שאנדען מאכען.

תרגום זאנץ

לאסט דיר פאר איהנען ביכט באנגע זיין, ווערדע איך דען דיך פאר איהרם
אנבליקע צו שאנדען קאממען לאסטען?

*Sei nimmern Bestürzt von ihnen
sonst bestürze ich dich vor ihnen*

בובר-רוזנצווייג

איזה מן הפרושים ואיזה מן התרגומים נראה לך פשוטו של כתוב?

1. מ"ו כי הנבי קורא

אבן כספי אדני כסף:

זכר בתחילת ספרו כלל כובת כל ספרו על עמנו והוא חרבן בית ראשון ואחר בנין
בית שני, וכן עשה ישעיה בתחילת ספרו, ואולי עם כל זה ישוב לזכור עוד כל ז'
כמה פעמים, כי היו דרשות במקומות וזמנים שונים, וגם כל זה לשנות ולכפול
לעם למען יזכרו; וכל זה לא הנעיל.

(1) היכן מצא בפרקנו רמז לבנין בית שני?

(2) היכן מצא רמז לכך בתחילת ספר ישעיה?